

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025
oktyabr

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

7-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr.
2025-yil, oktyabr.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ASSESSING RISKS IN BANKING ACTIVITIES TO ENHANCE THE EFFICIENCY OF FINANCIAL SERVICES	21
Saidov Jasurbek Latipbayevich	
MECHANISMS OF THE IMPACT OF STATE BUDGET REVENUES AND EXPENDITURES ON ECONOMIC GROWTH.....	24
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	
O'QUVCHI VA TALABALARDA HUQUQIY MADANIYATINI TA'LIM JARAYONIDA YUKSALTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA TAMOIILLARI	27
Mansurova Zilola Akromxonovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA FINTECH INNOVATSIYALARINING RIVOJI VA ULARNING SANOAT-QURILISH SEKTORIDAGI TRANSFORMATSION TA'SIRI	30
Muzayyana Beknazarova	
TURIZM SOHASIDA RAQOBAT AFZALLIKLARINI YARATISHDA MARKETINGNING ROLI	33
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI IJROSINI RAQAMLASHTIRISHNING FISKAL INTIZOM VA SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	37
Tangrieva Farida Abdulkarimovna	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA SUN'IY INTELLEKTNI TATBIQ ETISH ORQALI BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	41
Radjabov Bunyod Abdullilovich	
XXI-ASRDA JAHON IQTISODIYOTINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ASOSIY DRAYVERLARI	45
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA JARAYONIDA O'ZBEKISTON ISHTIROKI	48
Muyassarzoda Fayziyeva	
ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ КАК КЛЮЧЕВОЙ ИНСТРУМЕНТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ И ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УЗБЕКИСТАНА	52
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И ИНВЕСТИЦИИ	55
Ягудин Дмитрий Рустамович	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA BARQAROR TURIZM RIVOJI: GLOBAL TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	57
Xamdullayeva Gulhoyo Ergash qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INVESTITSION QARORLARNI OPTIMALLASHTIRISH	59
Rustambekov Djasur Askarovich	
KORXONA POTENSIALINING MOHIYATI VA TUZILMASIGA OID NAZARIY HAMDA ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI.....	61
Djalilov Sardor Sadillovovich	
XALQARO IQTISODIYOTNING GLOBAL DAROMAD TENGSIZLIKLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI: SAVDO SIYOSATLARI VA REDISTRIBYUTSIYA MEKANIZMLARINING TAQQOSLAYDIGAN TAHLILI	64
Kurolov Maksud Obidovich	
SURXONDARYO VILOYATIDA INVESTITSIYA VA YHM O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	73
Zaripova Muqaddas Jumaniyozovna, Normurodov Asliddin Alijon o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT VA AVTOMATLASHTIRISHNING MEHNAT BOZORI DINAMIKASIGA TA'SIRI	77
Akmalbek Najimov Umid o'g'li, Dinara Ishmanova	
ПРАКТИКА И АНАЛИЗ КРЕДИТОВАНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ	81
Шамшетьева Гульраушан	

AHOLI DAROMADLARI O'SISHI VA INFLYATSIYA DARAJASI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	83
G'ayratova Zilola G'anijon qizi, Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
KORXONALARDA MAHSULOT SAVDOSIGA OID MA'LUMOTLARNI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY INTELEKTUAL YONDASHUVLARI	86
Baydullayeva Dildora Tuylibayevna, Baydullayev Ruslan Tuylibayevich	
ELEKTRON TIJORATNING MILLIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	90
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
RAQOBATBARDOSH ELEKTROTEXNIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVISHDA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYA VA INVESTITSIYA SIYOSATINING O'RNI	93
Jalolov Abbasxon Ravshanxon	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IIY INTELLEKT ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOB VA AUDIT TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	97
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
THE IMPACT OF EXTERNAL DEBT, INVESTMENT ACTIVITY, AND CAPITAL FORMATION PROCESSES ON EXPORT VOLUME AND ECONOMIC GROWTH DYNAMICS IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES	102
Tojiqulova Sitora Sobirjon qizi	
HUMAN CAPITAL AND DIGITAL TRANSFORMATION: DRIVERS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT	108
Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich	
YEVROPA ITTIFOQI DAVLATLARI SOLIQ SIYOSATINI USTUVOR JIHATLARINI MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA QO'LLASH ORQALI SOLIQ TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	110
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH KONSEPSIYASI	114
Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich	
O'ZBEKISTONNING 12 YILLIK TA'LIM TIZIMIGA QAYTISH ISLOHOTI	118
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Olimov Anvarjon Atamirzayevich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich	
MAMLAKATNING XALQARO BAHOLASH TIZIMLARIDAGI MAVQEINI YAXSHILASHDA IQTISODIY MUSTAHKAMLIKNING AHAMIYATI	123
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
XALQARO SAVDODA MARKETING ROLI: EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	125
Qurolov Maqsud Obitovich	
BANK RISKLARINING BANK FAOLIYATIGA TA'SIRI VA ULARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	130
B.Izbosarov, N.Hakimova	
OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGI MASALASINING JAHON IQTISODIYOTIDA TUTGAN O'RNI	132
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
DYUZDO SPORTIDA MALAKALI SPORTCHILARNI TAYYORLASH JARAYONIDA TAKTIK TAYYORGARLIKNING NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI	135
Tangriyev Abdullo Tovashovich	
SANOATDA QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI OSHIRISH	138
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOSHQARUVI UCHUN SUN'IIY INTELLEKTNING KENGAYTIRILGAN BASHORATLI TAHLILI	142
Esanova Shohida O'tkirovna	
PROSPECTS OF USING CREDIT CARDS IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	146
Mamatova Sevara Ilhom qizi	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI SUG'URTALASH MEKANIZMLARINI YANADA KENGAYTIRISH YO'NALISHLARI	151
Xalilova Feruza Jamolovna	

УЯЗВИМОСТИ В ПЛАТЕЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	155
Садыков Азиз Миршарапович	
КРИТЕРИИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	160
Жусупова Анжим Тансыкбаевна	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA OPERATSION SAMARADORLIKNI OSHIRISH: AVTOMOBILSOZLIK SEKTORI BO'YICHA ILMIY YONDASHUV	163
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
SUD-HUQUQ SOHASIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLARNING INSON MANFAATLARIGA TA'SIRI	167
Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li	
YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHNING ASOSIY SHAKLLARI.....	170
Valiev Umid Gulamovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA AGRAR SEKTORNI MODERNIZATSIYA QILISH VA BARQAROR RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	173
G'afurov Zohidjon	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING RIVOJLANISHIDA INNOVATSIYALARDAN FOYDALANISH TAHLILI	177
Karimov Nodirbek	
КЛЮЧЕВЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ	179
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA AUTSORSING XIZMATLARINI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI TAHLILI	182
Xamidov Anis Choriyevich	
PHYSIOLOGICAL CHANGES IN THE HEART IN ATHLETES OF DIFFERENT SPORTS	186
Yoldasheva Roila Jumaevna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MONETAR SIYOSATNING TRANSMISSIYA MEXANIZMLARI SAMARADORLIGINING EMPIRIK TAHLILI	192
Boltayeva Nilufar Shavkat qizi	
RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA TURIZM TARMOQLARINI SINERGETIK RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	197
Saidova Dilfuza Abdufattohovna	
АРХИТЕКТУРНЫЕ ПРИНЦИПЫ СОЗДАНИЯ БЕЗОПАСНЫХ И ДОСТУПНЫХ ВЕЛОДОРОЖЕК В УСЛОВИЯХ ПЛОТНОЙ ГОРОДСКОЙ ЗАСТРОЙКИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	200
Абдуллаева Ситорабону Хасанжон кизи	
ЗЕЛЁНАЯ СЕРТИФИКАЦИЯ ЗДАНИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ	202
Н.Р. Авезова, Б.Б. Гулямов, А.А. Халиков, М.Б. Шерматова	
KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI	207
Holov Sherali	
РАЗРАБОТКА ПРОСТРАНСТВЕННО-ИНФОРМАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ С УЧЁТОМ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ	212
Реймова Гулмира Полатовна	
FINANCIAL STABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION: OPPORTUNITIES AND RISKS	215
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDA RISKLARNI BOSHQARISHNING AHAMIYATI	219
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li, Otaxonov Saidaxror Ilhomjon o'g'li	
O'ZBEKISTON MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI SIFATINI OSHIRISHNING MUHIM SHARTLARI	225
Murodbek Boltaboyev	

USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HUMAN RESOURCE MANAGEMENT SYSTEMS.....	222
Tojjeva Shakhnoza Bobomuratovna	
VIRTUAL LABORATORIYA PLATFORMALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	226
A.I. Turayeva	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA O'ZBEKISTONDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI	229
Pulatova Moxira Baxtiyorovna, Amirhamzayev Abdubosit Muhammad o'g'li	
STRATEGIC RECONFIGURATION OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT POLICY IN POST-CRISIS UZBEKISTAN: LESSONS FROM THE EU	232
Rustamov Foziljon	
THE ORETICAL BASIS OF THE ORGANIZATION OF FREE ECONOMIC ZONES IN UZBEKISTAN	235
Mamadiev Elyor Akmalovich	
TURISTIK DESTINATINATSIYALAR RIVOJLANISHIGA TA'SIR QILUVCHI "ILDIZ" OMILLAR TAHLILI	237
Bekberganov Izzat Hurmat o'g'li	
СУЩНОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ БИЗНЕС-АНАЛИЗА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИЕЙ	243
Отабоев Ахмед Максудбек ўғли, Рахматуллаев Сардор Афзал ўғли	
DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHDA KLASSTER USULINI QO'LLASHNING AFZALLIKLARI	250
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
O'ZBEKISTONDA PUL-KREDIT SIYOSATINING SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	253
Ishmurzoyev Akbarali Abdujabborovich	
АРХИТЕКТУРНО-ПРОСТРАНСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ГАСТРОНОМИЧЕСКИХ УЛИЦ	256
Хаитов С.И.	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA EKOLOGIK MARKETING STRATEGIYALARI ORQALI TALABNI SHAKLLANTIRISH	259
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna, Tursunova Shahnoza Farxod qizi	

TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA EKOLOGIK MARKETING STRATEGIYALARI ORQALI TALABNI SHAKLLANTIRISH

Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna
TDIU dotsenti, i.f.n.

Tursunova Shahnoza Farxod qizi
Toshkent amaliy fanlar universiteti katta o'qituvchisi
shaxnozatorsunova1993@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur tezisda turizm xizmatlari bozorida ekologik marketing strategiyalarini qo'llash orqali talabni shakllantirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan yoritilgan. Global ekologik muammolar, iqlim o'zgarishi hamda iste'molchilarning ekologik ongining ortib borishi sharoitida turizm xizmatlariga bo'lgan talabni shakllantirishda ekologik marketing yondashuvlarining ahamiyati asoslab berilgan. Tezisda "yashil" turistik xizmatlarni rivojlantirish, ekologik sertifikatlash, raqamli ekomarketing vositalaridan foydalanish hamda iste'molchilarning mas'uliyatli xulq-atvorini rag'batlantirish mexanizmlari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: turizm xizmatlari bozori, ekologik marketing, ekomarketing strategiyalari, talabni shakllantirish, yashil turizm, barqaror rivojlanish.

Abstract. This thesis examines the issues of shaping demand in the tourism services market through the application of ecological marketing strategies from scientific-theoretical and practical perspectives. In the context of global environmental challenges, climate change, and the growing environmental awareness of consumers, the importance of eco-marketing approaches in forming demand for tourism services is substantiated. The thesis analyzes the development of "green" tourism services, environmental certification, the use of digital eco-marketing tools, as well as mechanisms for encouraging responsible consumer behavior.

Keywords: tourism services market, ecological marketing, eco-marketing strategies, demand formation, green tourism, sustainable development.

Аннотация. В настоящих тезисах с научно-теоретической и практической точек зрения рассматриваются вопросы формирования спроса на рынке туристических услуг посредством применения экологических маркетинговых стратегий. В условиях глобальных экологических проблем, изменения климата и роста экологической осознанности потребителей обоснована значимость эколого-маркетинговых подходов в формировании спроса на туристические услуги. В тезисах проанализированы направления развития «зелёных» туристических услуг, экологическая сертификация, использование цифровых инструментов экологического маркетинга, а также механизмы стимулирования ответственного поведения потребителей.

Ключевые слова: рынок туристических услуг, экологический маркетинг, эколого-маркетинговые стратегии, формирование спроса, зелёный туризм, устойчивое развитие.

KIRISH

So'nggi yillarda jahon miqyosida turizm xizmatlari bozorining kengayishi uning iqtisodiy ahamiyatini oshirishi bilan birga, atrof-muhitga bo'lgan bosimning kuchayishiga ham olib kelmoqda. Tabiiy resurslardan intensiv foydalanish, ekologik muammolarning chuqurlashuvi hamda iqlim o'zgarishi jarayonlari turizm sohasini rivojlantirishda yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, turizm xizmatlariga bo'lgan talabni shakllantirishda ekologik omillarni hisobga olish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy iste'molchi xulq-atvorida ham sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Bugungi kunda turistlar xizmatlarning narxi va sifati bilan bir qatorda ekologik xavfsizlik, tabiiy muhitning saqlanishi va ijtimoiy mas'uliyat kabi omillarga ham alohida e'tibor qaratmoqda. Ushbu holat turizm xizmatlari bozorida talabni shakllantirish jarayonida ekologik marketing strategiyalarining ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Ekologik marketing strategiyalari marketing faoliyatini ekologik tamoyillar asosida tashkil etishni nazarda tutadi. Ushbu yondashuv turistik xizmatlarni ishlab chiqish, targ'ib etish va sotish jarayonlarida atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qilishni talab etadi. Ilmiy adabiyotlarda ekologik marketing iste'molchilar ehtiyojlarini qondirish bilan birga, ekologik cheklovlarni hisobga olgan holda bozor imkoniyatlarini kengaytiruvchi strategik vosita sifatida talqin qilinadi.

Turizm sohasida ekologik marketing strategiyalari turistik mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqish, targ'ib etish hamda iste'molchiga yetkazish jarayonlarida atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish va barqaror rivojlanish tamoyillarini ustuvor qo'yishga qaratilgan marketing yondashuvlari majmuasini ifodalaydi. Ushbu strategiyalar turizm korxonalarining iqtisodiy manfaatlarini ekologik va ijtimoiy mas'uliyat bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy turizm sharoitida ekologik marketing strategiyalari turistik hududlarning ekologik salohiyatini saqlash, "yashil" turistik mahsulotlarni rivojlantirish hamda iste'molchilarning ekologik ongini oshirish orqali turizm xizmatlariga bo'lgan talabni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ekologik jihatdan mas'uliyatli turizm xizmatlarining turistlar tomonidan tobora ko'proq tanlanayotgani mazkur strategiyalarning dolzarbligini yanada kuchaytirmoqda.

Turizmda ekologik marketing strategiyalarining asosiy yo'nalishlariga ekologik sertifikatlash tizimlarini joriy etish, energiya va resurs tejankor texnologiyalardan foydalanish, ekologik xavfsiz infratuzilmani rivojlantirish hamda raqamli ekomarketing vositalari orqali "yashil" tashabbuslarni targ'ib etish kiradi. Natijada, turizm korxonalarining raqobatbardoshligi oshib, hududiy va milliy turizmning barqaror rivojlanishi ta'minlanadi.

Turizm xizmatlari bozorida ekologik marketing strategiyalarining asosiy maqsadi ekologik mas'uliyatni raqobat ustunligiga aylantirishdan iborat. Bunda "yashil" xizmatlar taklifi, ekologik sertifikatlash hamda ekologik brend imijini shakllantirish orqali iste'molchilar ishonchini mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Talabni shakllantirish jarayoni ko'plab omillar ta'siri ostida amalga oshadi. An'anaviy omillar qatorida narx, xizmat sifati va qulayliklar muhim ahamiyatga ega bo'lsa, zamonaviy sharoitda ekologik omillar ham talabga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ekologik xavfsiz muhit, tabiiy landshaftlarning saqlanishi hamda madaniy merosni muhofaza qilish turistlar tanlovida muhim mezonga aylanmoqda.

Ekologik marketing strategiyalari ushbu omillarni hisobga olgan holda turizm xizmatlariga bo'lgan talabni shakllantirish imkonini beradi. Xususan, ekologik jihatdan mas'uliyatli xizmatlar taklifi iste'molchilarda ijobiy munosabat va uzoq muddatli sodiqlikni shakllantiradi.

Raqamli texnologiyalar rivoji ekologik marketing strategiyalarining shakllanishi va amalga oshirilishiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, internet platformalari, ijtimoiy tarmoqlar hamda raqamli analitika vositalari ekologik yo'naltirilgan marketing faoliyatining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ushbu texnologiyalar orqali turizm korxonalari o'z ekologik tashabbuslarini keng auditoriyaga yetkazish, iste'molchilarning ekologik ongini oshirish va ularning mas'uliyatli tanlovini rag'batlantirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Zamonaviy raqamli muhitda ekologik marketing strategiyalarini amalga oshirish "yashil" turistik mahsulot va xizmatlarni onlayn targ'ib qilish, ekologik sertifikatlar hamda barqarorlik ko'rsatkichlarini ochiq namoyish etish orqali iste'molchilar ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida iste'molchilarning xulq-atvori va ehtiyojlarini tahlil qilish ekologik marketing strategiyalarini yanada aniq va maqsadli shakllantirish imkonini beradi.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar ekologik marketing strategiyalarining interaktivligini oshirib, turizm xizmatlariga bo'lgan talabni shakllantirish va kengaytirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Natijada, raqamli texnologiyalar rivoji ekologik marketing strategiyalarini turizm sohasida barqaror rivojlanishni ta'minlovchi samarali mexanizmga aylantirmoqda.

Raqamli texnologiyalar rivoji ekologik marketing strategiyalarini amalga oshirish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Internet platformalari, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn bronlash tizimlari orqali ekologik yo'naltirilgan axborotlarni keng auditoriyaga yetkazish mumkin. Bu holat turizm xizmatlariga bo'lgan talabni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Raqamli ekologik marketing orqali turizm korxonalari o'z ekologik tashabbuslarini ochiq namoyish etishi, iste'molchilarning ekologik ongini oshirishi hamda ularning tanloviga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Natijada, "yashil" turizm xizmatlariga bo'lgan talabning barqaror o'sishi ta'minlanadi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ekologik marketing strategiyalarini tizimli ravishda joriy etgan turizm korxonalarida xizmatlarga bo'lgan talab nisbatan yuqori bo'lmoqda. Bunday korxonalarda turistlar oqimi, mijozlar sodiqligi va brend imijining barqarorligi oshadi. Shu bilan birga, ekologik marketing strategiyalari iqtisodiy samaradorlik bilan bir qatorda ekologik va ijtimoiy natijalarni ham ta'minlaydi.

Hududiy xususiyatlarni hisobga olgan holda ishlab chiqilgan ekologik marketing strategiyalari talabni shakllantirishda yanada yuqori samara berishi aniqlanmoqda. Bu holat ekologik marketingning turizm xizmatlari bozorida muhim strategik instrument ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Turizm xizmatlari bozorida ekologik marketing strategiyalari orqali talabni shakllantirish barqaror rivojlanishni ta'minlashning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ekologik yo'naltirilgan marketing yondashuvlari iste'molchilar ishonchini mustahkamlash, turizm korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish hamda uzoq muddatli bozor barqarorligini ta'minlash imkonini beradi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

- birinchidan, ekologik marketingni turizm korxonalarining strategik boshqaruv tizimiga integratsiya qilish;
- ikkinchidan, "yashil" turizm xizmatlarini rivojlantirish va ekologik sertifikatlash tizimlarini keng joriy etish;
- uchinchidan, raqamli ekologik marketing vositalaridan faol foydalanish orqali iste'molchilarning ekologik ongini oshirish;
- to'rtinchidan, hududiy ekologik salohiyatni hisobga olgan holda moslashtirilgan marketing strategiyalarini ishlab chiqish.

Mazkur takliflarni amaliyotga joriy etish turizm xizmatlari bozorida talabni barqaror shakllantirish, ekologik mas'uliyatni kuchaytirish hamda milliy turizmning uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayev A.A. Turizm iqtisodiyoti va barqaror rivojlanish. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019. – 260 b.
2. Karimov S.S. Ekologik marketing strategiyalarining turizm xizmatlari bozoriga ta'siri // Turizm va servis. – Toshkent, 2021. – №2. – B. 34–41.
3. Xolmatov D.R. Yashil turizmni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 230 b.
4. Ismoilova M.N. Turizm sohasida ekologik marketingni joriy etish istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2022. – №5. – B. 56–63.
5. Rasulov B.T. Turizm xizmatlari bozorida iste'molchi ekologik xulq-atvorini shakllantirish // Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti. – 2023. – №1. – B. 47–54.
6. Qodirov A.X. Barqaror rivojlanish sharoitida turizm marketing strategiyalari // Bozor, pul va kredit. – 2020. – №4. – B. 62–69.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Turizm sohasini jadal rivojlantirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. – Toshkent, 2021.
8. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ekoturizm va yashil iqtisodiyotni rivojlantirishga oid qarorlari. – Toshkent, 2020–2024 yy.
9. United Nations World Tourism Organization (UNWTO). Tourism and Sustainable Development. – Madrid, 2019.
10. Kotler P., Keller K.L. Marketing Management. – 15th ed. – Pearson Education, 2016.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100